

UDENRIGSMINISTERIET

EUKOOR, sagsnr.: 24/00893
Den 13. maj 2024

Rådsmøde (almindelige anliggender) den 21. maj 2024

SAMLENOTAT

1. Forberedelse af møde i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni 2024 – kommenteret dagsorden	2
- <i>Politisk drøftelse</i>	2
KOM-dokument foreligger ikke	2
2. Den landespecifikke retsstatsdialog	4
- <i>Politisk drøftelse</i>	4
KOM (2023) 0800.....	4
3. Retsstatssituationen i Polen / Artikel 7	6
- <i>Statusdrøftelse</i>	6
KOM-dokument foreligger ikke	6

1. Forberedelse af møde i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni 2024 – kommenteret dagsorden

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 21. maj 2024 forventes en kommenteret dagsorden for mødet i Det Europæiske Råd (DER) den 27.-28. juni 2024 at blive præsenteret og drøftet. Den kommenterede dagsorden foreligger endnu ikke. Det er aktuelt forventningen, at der på mødet i Det Europæiske Råd vil være en drøftelse af Ukraine, sikkerhed og forsvar, konkurrenceevne, Kapitalmarkedsunionen samt den kommende institutionelle cyklus, EU's strategiske dagsorden for 2024-2029 og køreplan for EU-reformer i lyset af udvidelse. Hertil kan forventes et eller flere udenrigspolitiske emner. Regeringen ventes at tage formandskabets præsentation af den kommenterede dagsorden til efterretning.

2. Baggrund

Der afholdes møde i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni 2024. I henhold til forretningsordenen for Det Europæiske Råd (artikel 3) forbereder Rådet (almindelige anliggender) møderne i Det Europæiske Råd.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 21. maj 2024 forventes en kommenteret dagsorden for mødet i Det Europæiske Råd (DER) den 27.-28. juni 2024 at blive præsenteret og drøftet. Den kommenterede dagsorden foreligger endnu ikke. Det er aktuelt forventningen, at der på mødet i Det Europæiske Råd vil være en drøftelse af Ukraine, sikkerhed og forsvar, konkurrenceevne, Kapitalmarkedsunionen samt den kommende institutionelle cyklus, EU's strategiske dagsorden for 2024-2029 og køreplan for EU-reformer i lyset af udvidelse. Hertil kan forventes et eller flere udenrigspolitiske emner. Regeringen ventes at tage formandskabets præsentation af den kommenterede dagsorden til efterretning.

Det må forventes, at dagsordenen kan blive justeret frem mod mødet i Det Europæiske Råd.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Den kommenterede dagsorden for mødet i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni 2024 forventes ikke i sig selv at indebære statsfinansielle konsekvenser eller konsekvenser for EU's budget, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Det er dog muligt, at mødet i Det Europæiske Råd vil blive fulgt op af konkrete retsakter, målsætninger, konklusioner eller andet, der vil kunne få sådanne konsekvenser. Konsekvenserne af disse vil først kunne vurderes, når der foreligger konkrete forslag.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Idet der endnu ikke foreligger en kommenteret dagsorden, kendes andre landes holdninger ikke på nuværende tidspunkt.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen ventes at tage formandskabets præsentation af den kommenterede dagsorden til efterretning.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

2. Den landespecifikke retsstatsdialog

- Politisk drøftelse

KOM (2023) 0800

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 21. maj 2024 forventes en drøftelse af fire landekapitler i Kommissionens årlige retsstatsrapport, som blev offentliggjort i juli 2023. Det drejer sig om hhv. Cypern, Letland, Litauen og Luxembourg. Kommissionen forventes indledningsvist at præsentere landekapitlerne. Efterfølgende vil der være mulighed for, at medlemslandene kan stille spørgsmål til de enkelte landekapitler, som de pågældende fire medlemslande vil kunne besvare. Fra dansk side støtter man Kommissionens monitorering af retsstatsforholdene i medlemslandene. Danmark bakker ligeledes op om, at den årlige retsstatsdialog suppleres af landespecifikke drøftelser på baggrund af Kommissionens retsstatsrapport.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde den 5. juli 2023 sin fjerde årlige retsstatsrapport. Rapporten redegør for retsstatsforholdene på tværs af EU og særskilt i de enkelte medlemslande.

Som led i indsatsen for at styrke retsstatsprincippet i EU's medlemslande lagde Kommissionen i en meddelelse fra juni 2019 op til, at Kommissionen på årlig basis skulle udarbejde en retsstatsrapport. Formålet med rapporten er at monitorere efterlevelsen af retsstatsprincippet på tværs af EU's medlemslande for bedre rettidigt at kunne identificere problematiske tendenser og dermed forebygge, at de udvikler sig til deciderede problemer. Forslaget fik bred opbakning blandt medlemslandene.

Rapporten baserer sig på skriftlige bidrag fra medlemslandene samt på anerkendte kilder såsom Venedig-Kommissionen og GRECO. Derudover har Kommissionen gennemført virtuelle landebesøg under udarbejdelsen af rapporten. Rapporten indeholder konkrete, landespecifikke anbefalinger til at forbedre retsstatstilstanden.

Rapporten udgør et solidt grundlag for at vurdere retsstatssituationen på tværs af EU. Samtidig tilvejebringer rapporten grundlaget for Rådets årlige dialog om retsstatsprincippet, som indebærer først en horisontal drøftelse af retsstatssituationen i EU og dernæst en eller flere landespecifikke drøftelser. Den horisontale drøftelse af retsstatsrapporten for 2023 blev gennemført på rådsmødet (almindelige anliggender) den 19. september 2023.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 21. maj 2024 forventes en drøftelse af fire landekapitler i Kommissionens retsstatsrapport (Cypern, Letland, Litauen og Luxembourg).

Kommissionen forventes indledningsvist at præsentere landekapitlerne for hvert af de fire medlemslande. Herefter vil det pågældende medlemsland få mulighed for at redegøre for den seneste udvikling på nationalt niveau. Der vil efterfølgende være mulighed for, at de øvrige medlemslande kan engagere sig i dialogen om de enkelte landekapitler og stille spørgsmål eller komme med kommentarer til de pågældende medlemslande.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke i sig selv at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet, erhvervslivet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En række medlemslande, herunder Danmark, har løbende udtrykt støtte til Kommissionens øgede monitorering af retsstatsforholdene på tværs af EU og i de enkelte medlemslande.

Der forventes samlet set opbakning til Kommissionens rapport samt det belgiske formandskabs initiativ om at fortsætte retsstatsdialogen på baggrund af rapporten efter samme metode som under de seneste formandskaber.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen finder det afgørende, at alle medlemslande lever op til EU's grundlæggende værdier, herunder demokrati og retsstatsprincippet. Efterlevelse af retsstatsprincippet er afgørende for både legitimiteten og effektiviteten af samarbejdet mellem EU's medlemslande, inkl. det indre marked. Regeringen bakker derfor varmt op om Kommissionens initiativ om løbende at monitorere og drøfte efterlevelsen af retsstatsprincippet.

Retsstatsrapporten er et nyttigt redskab til at identificere mulige, negative tendenser og til rettidigt at forebygge, at de udvikler sig til deciderede problemer, som det efterfølgende er vanskeligt at rette op på. Regeringen finder samtidig, at Kommissionens retsstatsrapport og retsstatsdialogen i Rådet er et nyttigt supplement til artikel 7-procedurene, EU-Domstolens virke og retsstatsmekanismen.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

3. Retsstatsituationen i Polen / Artikel 7

- Statusdrøftelse

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

I december 2017 indledte Kommissionen artikel 7-proceduren mod Polen under henvisning til manglende respekt for de polske domstoles uafhængighed. Proceduren henviser til artikel 7 i Traktaten om den Europæiske Union (TEU), der kan bruges som et værktøj mod et medlemsland ved manglende efterlevelse af EU's grundlæggende værdier. Sagen mod Polen har siden været under løbende behandling i Rådet (almindelige anliggender). På rådsmødet den 21. maj 2024 forventes Kommissionen at præsentere sin analyse af retsstatsforholdene i Polen i henhold til artikel 7, hvor Kommissionen har meddelt, at den forventer formelt at trække artikel 7-proceduren mod Polen tilbage. Fra dansk side noterer man sig Kommissionens analyse og forventede beslutning. Fra dansk side hilses den nye polske regerings konstruktive tilgang velkommen og de polske bestræbelser på at rette op på landets retsstatsudfordringer støttes.

2. Baggrund

Kommissionen besluttede i december 2017 at indlede artikel 7-proceduren mod Polen. Baggrunden var, at Polen havde gennemført en række retsreformer, som ifølge Kommissionen udgjorde en systemisk trussel mod det grundlæggende retsstatsprincip. Det var første gang, at proceduren blev aktiveret over for et medlemsland.

Hovedpunkterne i kritikken fra Kommissionen – som deles af et flertal af medlemslandene – vedrører særligt den politiske indflydelse på det polske retssystem. Den er konkret kommet til udtryk i form af bl.a. udskiftning af dommere gennem fremskyndet pensionering og politisk indflydelse på dommerudnævnelser i Polen. Kommissionen vurderer, at reformerne samlet set risikerer at skabe tvivl om det polske retsvæsens uafhængighed. Et flertal af medlemslande har bakket op om Kommissionen og løbende tilkendegivet deres bekymring over retsstatsituationen i Polen.

Artikel 7-proceduren omfatter bl.a. en høringsproces af Polen i Rådet (almindelige anliggender). Seks høringssessioner er blevet gennemført siden 2018, senest ved rådsmødet (almindelige anliggender) den 30. maj 2023. Rådet er desuden blevet orienteret af Kommissionen om status på sagen en række gange, senest på rådsmødet (almindelige anliggender) den 20. februar 2024 på Polens anmodning. Polen præsenterende her en handlingsplan for gennemførelsen af relevante retsreformer, der skulle genskabe domstolenes uafhængighed. Handlingsplanen omfatter bl.a. lovforslag til sikring af domstolenes og anklagemyndighedens uafhængighed samt efterlevelse af EU-Domstolens og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelser. På rådsmødet (almindelige anliggender) den 19. marts 2024 redegjorde Polen under et AOB-punkt for udviklingen på retsstatsområdet siden GAC i februar med henblik på en afslutning af den igangværende artikel 7-procedure. Den nye polske regering tiltrådte i december 2023 og har understreget, at den vil genskabe respekten for retsstatsprincippet.

Den 6. maj 2024 udsendte Kommissionen en pressemeddelelse om, at man har afsluttet sin analyse af retsstatsforholdene i Polen i forbindelse med artikel 7-proceduren. Kommissionen finder, at der ikke længere foreligger en klar risiko for et alvorligt brud på retsstatsprincippet i Polen i henhold til artikel 7, stk. 1, i TEU. Dette begrundes med, at Polen har iværksat en række lovgivningsmæssige og ikke-lovgivningsmæssige foranstaltninger for at imødegå bekymringerne for retssystemets uafhængighed, samt at Polen har anerkendt EU-rettens forrang og sin forpligtelse til at gennemføre alle dommene fra EU-Domstolen og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol relateret til retsstatsprincippet, herunder domstolenes uafhængighed. Dertil har Polen vedtaget en handlingsplan for gennemførelsen af relevante retsreformer og har taget de første konkrete skridt til at implementere den. Kommissionen bemærker desuden, at Polen har tiltrådt den europæiske anklagemyndighed, EPPO, den 29. februar 2024.

Kommissionen vil fremlægge sin analyse på rådsmødet (almindelige anliggender) den 21. maj 2024. Herefter og under hensyntagen til eventuelle bemærkninger fra Rådet, agter Kommissionen formelt at trække sit begrundede forslag om at indlede artikel 7-proceduren tilbage. Derved vil artikel 7-proceduren mod Polen være afsluttet.

Kommissionen oplyser, at man fortsat regelmæssigt vil overvåge tiltagene under Polens handlingsplan samt andre skridt til at fremme retsstatsprincippet i Polen, ikke mindst i forbindelse med Kommissionens retsstatsrapport.

Artikel 7-proceduren i Traktaten om Den Europæiske Union

Artikel 7-proceduren henviser til bestemmelsen i artikel 7 i Traktaten om den Europæiske Union (TEU) og kan i sidste ende føre til suspension af et medlemslands rettigheder, herunder stemmerettigheder i Rådet, hvis landet systemisk overtræder EU's grundlæggende værdier.

Proceduren indebærer, at der stilles et begrundet forslag om at indlede artikel 7-proceduren af enten 1/3 af medlemslandene (dvs. mindst 9 medlemslande), Europa-Parlamentet eller Kommissionen, hvorefter Rådet med et flertal på 4/5 af medlemslandene (minus det pågældende land, dvs. aktuelt 21 medlemslande), og efter godkendelse af Europa-Parlamentet, kan fastslå, at der er en klar fare for, at et medlemsland groft overtræder EU's grundlæggende værdier nævnt i artikel 2 TEU. Inden Rådet fastslår en sådan klar fare, skal Rådet have foretaget høring af det berørte medlemsland. Rådet kan også vælge at rette henstillinger til det berørte medlemsland, før Rådet fastslår en klar fare.

Artikel 7-proceduren kan ligeledes indledes med et forslag fra enten 1/3 af medlemslandene eller Kommissionen og efter godkendelse fra Europa-Parlamentet. Herefter kan Det Europæiske Råd med enstemmighed - og efter at have opfordret det berørte medlemsland til at fremsætte sine bemærkninger - fastslå, at et medlemsland groft og vedvarende overtræder værdierne nævnt i artikel 2 TEU. Hvis en grov og vedvarende overtrædelse måtte blive fastslået af Det Europæiske Råd, kan Rådet med kvalificeret flertal (dvs. mindst 19 medlemslande) beslutte at suspendere visse af medlemslandets rettigheder, herunder dets stemmerettigheder i Rådet.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 21. maj 2024 forventes Kommissionen at præsentere sin analyse af retsstatsforholdene i Polen i henhold til artikel 7, stk. 1 TEU, hvor Kommissionen efterfølgende forventes at trække artikel 7-proceduren tilbage.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En række medlemslande har løbende udtrykt bekymring over retsstatssituationen i Polen på rådsmøderne og formålet at fastholde sagen på dagsordenen. Enkelte lande har været mere tilbageholdende eller har – for ganske fås vedkommende – støttet Polen i sagen. Det forventes, at en større række medlemslande vil hilse den nye polske regerings bestræbelser på at genoprette retsstaten velkommen samt notere sig Kommissionens beslutning om at afslutte artikel 7-proceduren.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen har løbende udtrykt sin bekymring over retsstatssituationen i Polen i Rådet og i forbindelse med bilaterale møder med repræsentanter for den polske regering.

Regeringen finder det afgørende, at alle medlemslande lever op til EU's grundlæggende værdier, herunder demokrati og retsstatsprincippet. EU's grundlæggende værdier er afgørende for legitimiteten og effektiviteten af EU-samarbejdet, herunder eksempelvis også hvad angår det indre marked.

Fra dansk side noterer man sig Kommissionens analyse og forventede beslutning om at trække artikel 7-proceduren tilbage.

Fra dansk side hilses den nye polske regerings konstruktive tilgang velkommen, og de polske bestræbelser på at rette op på landets retsstatsudfordringer støttes.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 9. februar 2024.